

Sygn. akt IV CSK 545/17

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku Z.K.
przy uczestnictwie B.P.
o podział majątku wspólnego spółki cywilnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 kwietnia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w O.
z dnia 14 kwietnia 2017 r., sygn. akt V Ga [...] /17,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy Z.K. od postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 14 kwietnia 2017 r., sygn. akt V Ga [...] /17 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. polegające na przyjęciu przez Sąd Okręgowy za własne ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, bez wszechstronnej analizy materiału dowodowego i merytorycznych rozważań

w tej kwestii, podczas gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, iż zarzuty apelacyjne nie zostały rzetelnie rozpoznane, a przyjęcie błędnych ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, jako podstawy orzeczenia, doprowadziło do oddalenia apelacji; art. 618 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 875 k.c. oraz art. 207 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie wyrażające się brakiem rozliczenia wspólników spółki cywilnej „H”, co spowodowało, że sprawa nie została rozpoznana co do istoty.

W tym miejscu należy zauważyć, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatruje w konieczności wyjaśnienia, czy wspólnik spółki cywilnej jest osobą trzecią wobec tejże spółki z racji prowadzonej przez siebie dodatkowo, odrębnej od spółki, jednoosobowej działalności gospodarczej.

W postanowieniu z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 101/01 (nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że użyte w art. 875 § 2 k.c. wyrażenie „po zapłaceniu długów spółki” może oznaczać tylko długi wobec osób nie będących wspólnikami

spółki, jednakże orzeczenie to zapadło w odmiennym stanie faktycznym, mianowicie dług spółki wprawdzie odnosił się do wspólnika jako jej wierzyciela, ale jego wierzytelność nie powstała w związku z prowadzoną przez niego jednoosobowo - odrębnie w stosunku do działalności w formie spółki cywilnej - inną działalnością gospodarczą. Chodzi więc o długi ze stosunków „pozaspółkowych”, a nie zobowiązania wspólników wynikające ze stosunku spółki (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2016 r., III CSK 345/15, nie publ.).

Oczywiście w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej podmiotowość prawna przysługuje jej wspólnikom, a nie spółce. Dlatego istotne znaczenie ma wyróżnienie stosunków wewnętrznych spółki, czyli pomiędzy poszczególnymi wspólnikami tej spółki a wszystkimi jej wspólnikami działającymi w tej formie oraz stosunków zewnętrznych, przy czym te ostatnie stosunki mogą obejmować relacje prawne wspólników spółki cywilnej z innymi podmiotami, ale także relacje prawne wynikające z prowadzonej przez wspólników spółki cywilnej działalności gospodarczej oraz działalności gospodarczej prowadzonej przez wspólnika odrębnie w stosunku do działalności w formie spółki cywilnej. Wówczas bowiem wspólnik dokonujący ze wspólnikami transakcji handlowej działa jako odrębny podmiot.

Podstawowym skutkiem rozwiązania spółki cywilnej jest przekształcenie wspólności łącznej (art. 863 k.c.) we wspólność w częściach ułamkowych, do której należy stosować odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, z wyłączeniem spraw ujętych w art. 875 § 2 i 3 k.c. W konsekwencji co do zasady wniosek o podział majątku spółki jest przedwczesny, gdy nie zostały zaspokojone długi. Jakkolwiek, art. 875 § 2 k.c. nie określa rodzaju długów tak od strony przedmiotowej jak i podmiotowej, użyte tam pojęcie „długi” nie obejmuje długów wspólników spółki w stosunku do wspólnika, które powstały w ramach stosunków wewnętrznych (np. z tytułu nakładów wspólnika na majątek spółki, pobranych pożytków, podobnie jak ma to miejsce w ramach współwłasności ułamkowej w rozliczeniach pomiędzy współwłaścicielami).

Artykuł 875 § 2 i 3 precyzuje przeznaczenie majątku wspólnego w wypadku rozwiązania spółki cywilnej. W pierwszej kolejności przeznacza się go na spłatę długów spółki (wspólników), następnie zwraca się z niego wkłady wspólnikom,

a pozostałą nadwyżkę dzieli się między wspólników stosownie do ich udziałów w zyskach (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2014 r., II CSK 455/13, nie publ., uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2005 r., II CK 351/04, nie publ.). Złożenie wniosku o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej nie może wyprzedzać spłacenia długów spółki (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 101/01).

Według ustaleń faktycznych Sądów *meriti*, nieuregulowany dług spółki cywilnej „H”, powodujący przedwczesność wniosku o sądowy podział jej majątku, powstał w związku z zawarciem przez jej wspólników umowy o wykonanie robót budowlanych z firmą prowadzoną przez uczestnika B.P. pod nazwą „B”. Celem tej umowy było wykonanie umowy o roboty budowlane zawartej przez wspólników w ramach spółki „H” ze Wspólnotą Mieszkaniową przy ul. L. [...] w P.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że dług ten nie powstał w ramach stosunku spółki cywilnej, lecz w stosunkach pomiędzy odrębnymi podmiotami gospodarczymi występującymi samodzielnie w takim obrocie. Zatem zobowiązanie wspólników wobec uczestnika nie wynika ze stosunków wewnętrznych spółki, lecz stosunków zewnętrznych, a w takim przypadku dług ten powinien być rozliczony przed podziałem majątku spółki (art. 875 § 2 i 3 k.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

a.1.